

Сучасні аспекти профілактики та терапії синдрому гіперстимуляції яєчників

Юзько О.М.

Д.мед.н., проф.,

зав. кафедрою акушерства і гінекології

**Буковинського державного
медичного університету**

Лауреат Державної премії України

**Президент Української асоціації
репродуктивної медицини**

Київ 02.11.2017

КОД ПО МКХ-10

№98.1 Гіперстимуляція яєчників

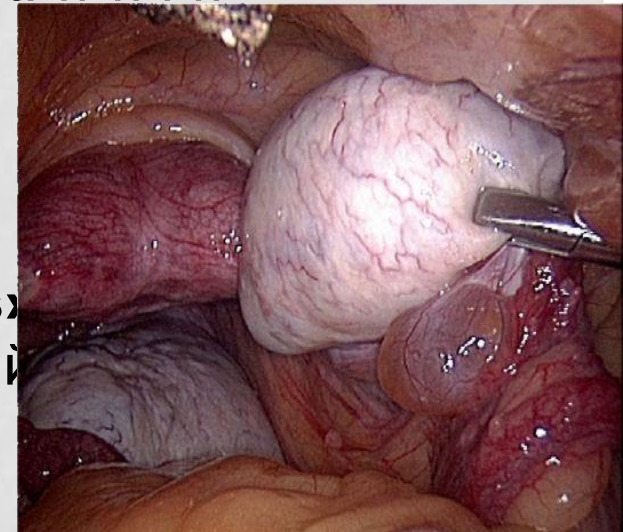
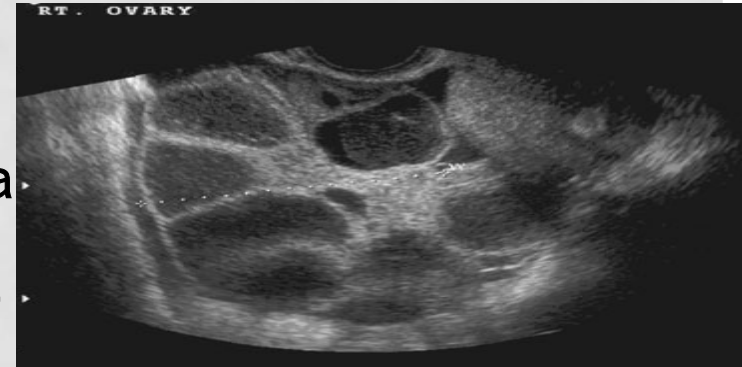
Системна асептична запальна відповідь ендотелію судин на афізіологічні концентрації гормонів з одного боку та наявність схильності організму жінки з іншої.

СГЯ може бути при спонтанній вагітності.

Вперше описаний в **1943** р. «**syndrome d'hyperluteinisation massive des ovaries**»

В **1951** р. перший летальний випадок СГЯ від ниркової недостатності. (Budev M. et. al.

Ovarian hyperstimulation syndrome // Crit Care Med. – 2005. – Vol. 33. – P. 301–306)

**Частота виникнення СГЯ з роками змінилась:
середнього ступеню тяжкості 8-23% випадків, а**

тяжкий – от 0,008 до 10% (*Schenker J., Weinstein D. Ovarian hyperstimulation syndrome: A current survey // Fertil Steril. – 1978. – Vol. 30. – P. 255–268*);

від 0,5 до 5% від циклів суперовуляції (*Abramov Y. et. al. Febrile morbidity in severe and critical ovarian hyperstimulation syndrome: A multicenter study // Hum. Reprod. – 1993. – Vol. 13. – P. 3128–3131*);

від 0,02 до 2,2 від всіх циклів (*звіт EIM ESHRE за 2008 рік*)

КЛАСИФІКАЦІЯ СИНДРОМУ ГСЯ

(за SCHENKER J., WEINSTEIN D.)

Ступінь	Діаметр яєчників, см	Стадія	Рівень E2, пг/мл	Симптоми
Легкий	< 6	1	1500-2000	Чітких симптомів немає
		2	1500-4000	Абдомінальна напруга і дискомфорт
Середній	6-12	3	> 4000	Легкий ступінь + ультразвукові ознаки асциту
		4	4000-6000	Легкий ступінь + блювання, нудота, діарея
Тяжкий	12	5	> 6000	Середній ступінь + клінічні ознаки асциту, випіт в плевральну порожнину, дисфункція печінки
		6	> 6000	Середній ступінь + напружений асцит, гемоконцентрація (гематокрит > 45%), збільшення в'язкості крові, зниження ниркової перфузії, олігурія, тромбоемболія, РДСВ, гіповолемічний шок

Класифікація ступенів тяжкого СГЯ

A

Задишка,

олігурія,

нудота,

блювання,

діарея,

біль у животі.

УЗД показує збільшені яєчники і помітний асцит

Нормальний біохімічний профіль

B

Всі симптоми ступеня А

масивний асцит,

помітно збільшені яєчники,

тяжка задишка,

помітна олігурія,

Збільшений гематокрит, підвищений креатинін в сироватці та печінкова дисфункція

C

Респіраторний дистрес-синдром,

відмова нирок,

венозний тромбоз

Ранній СГЯ:

- Після введення овуляторної дози ХГЛ;
- В період ранньої лютеїнової фази;

Пізній СГЯ:

- Пов'язаний із продукуванням ендogenous ХГЛ на ранньому етапі вагітності;
- В період пізньої лютеїнової фази циклу.

**Чи можна на сьогоднішній
день уникнути СГЯ?**

ЗАХОДИ, СПРЯМОВАНІ НА ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ СГЯ

Три основні складові стратегії :

1. Виявлення жінок з ризиком СГЯ до або при індукції овуляції, зміна або зупинка циклу

2. Зміна схем стимуляції, тригера овуляції, підтримки лютеїнової фази

3. Заморожування яйцеклітин/ембріонів та відміна трансферу ембріонів

Фактори ризику первинні

Фактор ризику	Примітка	Ref
Синдром полікістозу яєчників	Середній і тяжкий СГЯ = 10 – 12% (0-2% в популяції)	Esinler et al. 2005; Heijnen et al. 2006
Кількість антральних фолікулів - СПЯ неповний	≥ 12 фолікулів 2-8 мм в кожному яєчнику чутливість – 82%, специфічність – 89%	Knauff et al. 2008; Popovic-Todorovic 2003 Fluker et al. 2001 Kwee et al. 2007
СГЯ в анамнезі		Esinler et al. 2005
АМГ	>3,36 нг/мл; прогностична чутливість – 90,%, специфічність – 80%	Lee et al. 2007; Yates et al. 2011
Вік	< 33 лет	Lee et al. 2007
Схильність до алергічних реакцій		
Астенічна будова тіла		

МОЖЛИВИЙ АЛГОРИТМ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ №1

Методи первинної профілактики СГЯ

Метод	Примітка	Ref	*
Антагоністи GnRH	зниження ризику СГЯ	Al-Inany HG et al., Cochrane Systematic Review, 2011. Kolibianakis et al., 2006; Heijnen et al., 2007;	1a
Зниження дози ФСГ	зниження до 150 IU/day. Може бути і менше	Wikland et al., 2001; Out et al., 2004, Popovic-Todorovic et al., 2003, Fauser et al., 20	2в
«М'яка» стимуляція	початок ФСГ в середню або пізню фолікулярну фазу (з 5 дня) + антагоністи GnRH при досягненні фолікулом 14 мм	Hohmann et al., 2003; Pelinck et al., 2005, Nargund et al., 2007	2в

ОСНОВНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ВЕДЕННЮ ПАЦІЄНТОК З ВИСОКИМ РИЗИКОМ СГЯ ЗВОДЯТЬСЯ ДО ТРЬОХ СКЛАДОВИХ:

- ***«Дружні» схеми стимуляції. Мета - отримання меншої кількості ооцитів хорошої якості***
- ***Протокол з ант-ГнРГ – протокол вибору***
- ***аГнРГ – в якості тригера, а не ХГл***

Що каже доказова медицина?

- **Немає статистичної значимої різниці в ефективності між протоколами на GnRH антагоністах і агоністах, але є статистично значиме зниження частоти тяжких випадків СГЯ на антагоністах.**

Методи первинної профілактики СГЯ (продовження)

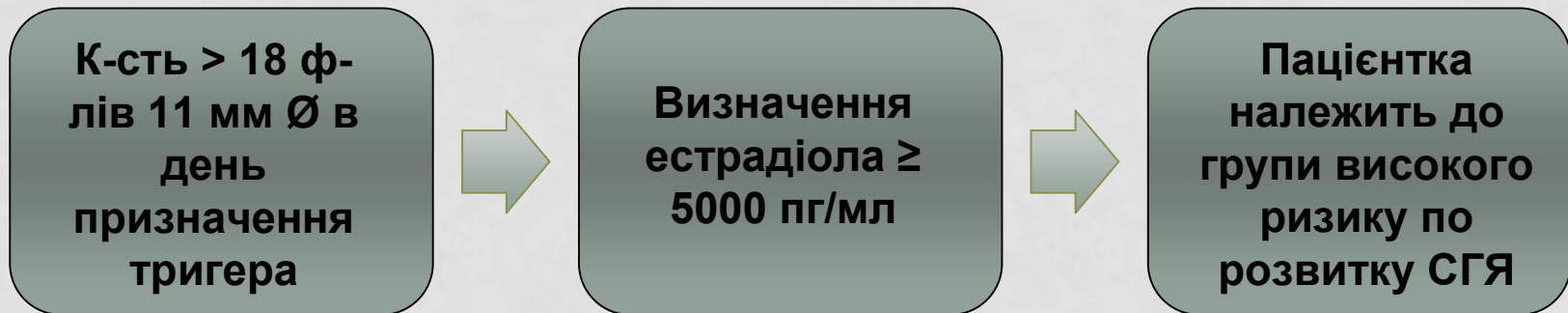
Метод	Примітка	Ref	*
Інсулін – сенситизуючі агенти (метформін)	Знижують ризик СГЯ у пацієнток з СПЯ та тяжкого СГЯ у нормальних відповідачів	Costello et al., 2006 – systematic rev. and meta-analysis of RCT- s	1a, 1b
Глюкокортикої ди	Пригнічують експресію генів VEGF, багато побічних ефектів і немає чіткого протоколу	Nauck et al. 1998	2a
In Vitro Maturation	Є потенціал, але даних щодо профілактики СГЯ недостатньо. Можливо, більш перспективне використання в комбінації з кріоконсервування і відкладеним переносом	Suikkari 2008; Borini et al. 2006	-

Фактори ризику вторинні

Фактор ризику	Примітка	Ref
<p>Кількість фолікулів в день призначення ХГл</p>	<p>> 18 ф-лів 11 мм Ø (+/- E2) ➤ 14 ф-лів 11 мм Ø ... Немає чіткої межі (10-35) Залежить від лікаря</p>	<p>Papanikolaou et al. 2006 Esinler et al. 2005;</p>
<p>Естрадіол в день призначення ХГ</p>	<p>➤ 3000 – 5000 пг/мл ➤ Немає єдиної думки Низька прогностична цінність (max – 73%) Можливий розвиток СГЯ і при низькій концентрації естрадіола</p>	<p>Aboulghar 2003; Papanikolaou et al. 2006</p>
<p>Швидкий темп росту концентрації естрадіолу</p>	<p>Больше ніж в 2 рази за 2-3 дні</p>	<p>Aboulghar 2003; Papanikolaou et al. 2006</p>

МОЖЛИВИЙ АЛГОРИТМ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ №2

Методи вторинної профілактики СГЯ

Метод	Опис	Ref	*
Відміна циклу	Припинення лікувального циклу практично гарантує відсутність ризику СГЯ, за винятком ситуації, коли відбувається самотійна овуляція, настає вагітність і розвивається пізній СГЯ	∞	4
Coasting – рух по інерції	Знижує, але не виключає повністю розвиток тяжкого СГЯ у пацієнтів високого ризику	Ferraretti et al., 1999; Delvigne and Rozenberg, 2002; D'Angelo and Amso 2002 – Cochrane	1a
Зміна триггеру ХГл на ант-ГнРГ	Знижує, але не виключає повністю розвиток тяжкого СГЯ у пацієнтів високого ризику		

Методи вторинної профілактики СГСЯ (продовження)

Метод	Опис	Ref	*
Препарати ГЕК	Істотно знижують частоту тяжкого СГЯ, не володіючи негативними властивостями альбуміну	Youssef, Al-Inany, et al. Cochrane Database Syst Rev 2010	1a
Альбумін	Ефект недостатній, побічні ефекти – не рекомендований Єдине показання - гіпоальбумінемія	Youssef, Al-Inany, et al. Cochrane Database Syst Rev 2010	1a, 1b
Агоністи допаміну- Каберголін, Хінаголід	Механізм – блокування сигналів рецепторів VEGF, знижує ризик СГЯ у пацієнток високого ризику	Tang et al. Cochrane Database Syst Rev 2012	1a
Глюкокортикоїди	Суперечливі дані	Nauck et al., 1998; Peretti and Ahluwalia, 2000	2b

МОЖЛИВИЙ АЛГОРИТМ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ №3 - 4

**Симптоми
тяжкого СГЯ**

**Пацієнтка належить
до групи високого
ризикy по розвитку
ускладнень та
пізнього СГЯ**

Методи вторинної профілактики СГСЯ (продовження)

Метод	Опис	Ref	*
Відмова від використання ХГл в підтримці лютеїнової фази	Використання ХГ пов'язано з більш високим ризиком СГЯ	Daya and Gunby, 2004; Van der Linden et al. Cochrane Database Syst Rev. 2011	1a

Методи вторинної профілактики СГЯ (продовження)

Метод	Опис	Ref	*
Сегментація лікування (все заморозити)	Недостатньо даних, щоб рекомендувати в якості рутинного методу	D'Angelo A, Amso NN, Cochrane Database Syst Rev. 2012 Devroey, Polyzos, and Blockeel 2011	1a
Селективний перенос одного ембріона	?	?	4

Але заморозка ембріонів та відмова від їх перенесення в даному циклі може бути єдиним вірним рішенням для вторинної профілактики СГЯ !

ЗАМІСТЬ РЕЗЮМЕ!

Репродуктивна
медицина без
синдрому
гіперстимуляції
яєчників.

Чи можливо це ?

Так, можливо!!!

The background of the image shows a park-like setting with a large, golden archway. At the top of the arch is a globe sculpture. In the background, there is a large, classical-style building with a dome. The foreground is filled with colorful flowers in shades of red, white, and purple. The text is overlaid on this scene in a bold, red, italicized font.

***Запрошуємо прийняти участь у
роботі Міжнародного
симпозіуму “Репродуктивна
медицина в Україні, який
відбудеться***

29-30 травня 2018 року в Дніпрі